

MISSIOLOGI. EN INNFØRING
JEPPE BACH NIKOLAJSEN, KARI STORSTEIN
HAUG, FRANK-OLE THORESEN OG INGRID ESKILT
(RED.)
CAPPELEN DAMM AKADEMISK, 2022
416 SIDER

Anmeldt af Henrik Sonne Petersen

En ny lærebog i missiologi er værd at bemærke, og når den så endda kommer fra et nærområde, som Norge, bliver det endda bedre. Det er et ambitiøst foretagende at begive sig ud i en lærebog om mission, for det kræver indsigt i flere faglige felter og dertil forståelse for praksis og tværkulturelle forhold. Men alt det sigter bogen *Missiologi* fra 2022 på at levere i form af en antologi, der skal fungere som en introduktion til området i akademisk sammenhæng.

Jeg har ikke selv akademisk baggrund i missiologi, men er alligevel engageret med ét ben i undervisning og teori-dannelse, og ét ben i missionens praksis. Og det er fra det her berømte sted, mellem flere stole, at jeg går til bogen med nysgerrighed og interesse. Et af de første steder, jeg sætter mig mellem flere stole, er der, hvor jeg glæder mig over, at der kommer en lærebog om et emne, som langt på vej er ved at forsvinde fra universitetsverdenen i Danmark. Samtidig

er jeg nysgerrig efter at se, hvordan en norsk bog kan håndtere det faktum, at missionens omdrejningspunkt nu ligger i Det globale syd. Et andet sted, jeg finder en plads mellem stolene, er i glæden over, at *Missiologi* udtrykker en ambition om at ligge i forlængelse af klassisk missiologi, samtidig med at jeg er spændt på, hvordan den disruption og nyskabende virkelighed, som på mange måder trækker tæppet væk under det, vi kender som missionens virkelighed, afspejles eller finder nedslag i bogen. Hvordan håndterer bogen en så radikal ny virkelighed, at det har fået lederen af Oxford Centre for Mission Studies, Paul Bendor-Samuel til at beskrive et sammenbrud for det traditionelle tværkulturelle missions-paradigme, hvor udsendelse af missionærer er den største forhindring for, at hele Guds folk kan deltage i Guds mission? Her er der brug for et innovativt akademisk greb, der kan knytte et klassisk afsæt i Bibel, teologi og historie sammen

med lydhørhed overfor nye stemmer, et tværfagligt perspektiv og spiritualitet.

Så meget om forventninger og sammenhæng for bogen, og nu lidt om forfattere og indhold. Bogen har sit afsæt i Egede Institutet (der nu er lukket) og er redigeret af repræsentanter fra fire teologiske institutioner i Norge. Redaktørerne har sammensat bogen i seks sektioner, hvor den femte med 11 kapitler om »Missiologiske temaer« er den klart største. De andre sektioner handler om »Bibel og teologi«, »Historiske perspektiver«, »Misjon og kirke i forandring«, og rammen lægges så af et indledningskapitel og et afslutningskapitel, som samler trådene.

Indholdet er leveret af en række mennesker, hvad dog ikke resulterer i, at bogen fremstår som en artikelsamling, for redaktørerne har gjort et prisværdigt stykke arbejde med at sikre sammenhæng mellem kapitlerne, så der ikke er mange overlap af emner og referencer. Bogen er overordnet set fyldt af gode, klare kapitler, læsevenlige og tilgængelige og med et dejligt layout, der faciliterer læsningen. Der er endda kapitler, som simpelthen er fremragende og giver en »cutting edge« beskrivelse af de problemstillinger, kirker og organisationer står med i relation til missionsarbejde, eller »missioner«, som det hedder i magasinet Kirke for alle (www.kirkeforalle.dk), i et forsøg på at understrege, at kirken ikke har én mission, men en lang række.

De første dele af bogen (del to og tre, kap. 2-6) om Bibel, teologi og historie lægger fundamentet for drøftelse af mission, og derfor er det værd at bemærke, at de ikke er formuleret med afsæt i et

bestemt perspektiv. Men, er der én ting post-koloniale studier har lært os, er det at fravær af perspektiv også er et perspektiv. Konturerne af sådan et ikke-perspektiv i denne bog viser sig måske i en spænding, der dukker op her og der, mellem et evangelikalt missionssyn inspireret af Lausanne bevægelsen, og den medfølgende afgrænsning overfor to modpoler, nemlig et økumenisk missionssyn og et sekulært perspektiv på mission og kirke. Er det en indikation af, at det ikke er kulturmøde, magtkritik og undertrykkelse, der er den passionerede drivkraft i norsk og nordisk missiologi, men at den findes der, hvor to eller flere missionssyn kolliderer? Pentekostal teologi beskrives senere i bogen som en tredje position (s. 210) mellem en evangelikal position, der er optaget af at betone forskelle (kap. 5), og en økumenisk position, der søger enhed i overbevisning om, at *Missio dei* er et fælles afsæt for alle kirkers missionsteologi (f.eks. s. 215, 237ff., 392). Det handler overordnet om det, en af bidragsyderne kalder en »ny missional selvforståelse«, der spirer frem på baggrund af en pluralisering af de nordiske samfund (s. 246, 258), hvor sekularisering går side om side med et indre forfald i folkekirkerne (s. 384) og fremvæksten af en »selvbevidst islamisme« (s. 386).

Vender vi kort tilbage til indholdet i bogens del to og tre, falder det i øjnene, at fremstillingen af Bibel, teologi og historie ikke informeres i nævneværdig grad af indsigter fra Det globale syd. I det hele taget er stemmer fra syd så fraværende i bogen, at det må være et metodisk valg af redaktørerne.

I bogens del fire »Misjon og kirke i endring« springer det i øjnene, at der er et kapitel om Afrika (kap. 8), men ikke nogen om Europa, Asien eller Sydamerika. Det er overraskende, ikke mindst med tanke på det store norske engagement i Asien. I samme forbindelse noterer jeg også, at afsnittet om Afrika skrives af en norsk person. Det er der i sig selv ikke noget odiøst i, for en norsk person introducerer bedst historien til norske fællesskaber. Men den problemstilling, at en person beskriver, hvad der foregår i andre etniske sammenhænge, er aktuell som et spørgsmål om repræsentativitet og fordrer tydelighed om begrundelsen for det og hvilke udfordringer, det indebærer. Lidt drillende kan vi bemærke, at det ikke kun er mig, der tænker på det, for redaktørerne af bogen har bedt to teologer med pinsebaggrund om at skrive kap.9 om »En pentekostal kirke som drivkraft i global misjon«.

I forbindelse med pentekostal teologi og kirke er der en brudflade, der dukker op flere steder i bogen, nemlig i forståelsen af herligheds- eller fremgangsteologi. Det er ikke et stort et emne i Norge eller Norden, men det er det i det globale syd. Her handler det både om at udfolde det afsæt, der findes i Det Nye Testamente, men også om at skabe en forbindelse til forløberne i traditionel protestantisk mission, som blev udrullet med relation til moderne goder (skole, klinik og retssystemer). Det er en aktuell problemstilling i en tid, hvor formen for mission diskuteres, og redaktørerne skal have tak for at lade spændinger omkring emnet blive stående.

Del fem med 11 kapitler om missionologiske temaer er for differentieret til at

blive gengivet i detaljer her, men lad mig blot nævne nogle få ting. Her er en god introduktion til spændingen mellem kirke og missionselskaber (kap. 11), relationen mellem rettighedsbaseret og trosbaseret diakoni (kap. 12 og 13; hvorfor er der i øvrigt to kapitler om diakoni?), kapitler om forhold til jøder (kap. 15) og muslimer (kap. 16) og om relationen til forfulgte kristne (kap. 17) og de mindste nåede folkegrupper (kap. 19). Religionsteologiske positioner dukker op her og der og tematiseres i kapitel 14, mens de to sidste kapitler handler om kontekstualisering og mission i en sekulær og post-sekulær sammenhæng (kap. 20 og 21) og giver en virkelig god afslutning på del fem.

Læser vi bogen på tværs er der interessante ting, der dukker op. En af dem handler om onde ånder, som nævnes flere steder (f.eks. s. 76, 197, 321). Det er faktisk en problemstilling, som er aktuell mange steder i verden, men som vi ikke har meget sprog og forståelse for i en moderne, nordisk sammenhæng.

Et andet mindst lige så centralt emne, når vi taler om mission, er kolonialisme. I et kapitel kobles kolonialisme med katolsk mission (s. 115) i modsætning til protestantisk mission, hvad der virker som ret optimistisk, hvad angår protestantisk mission. I andre kapitler problematiseres det dog, om kristendom overhovedet kan forstås i sammenhæng med kolonisering (s. 183, 190), fordi missionærers paternalisering (s. 219) og generelle mangel på kritik af kolonimagters udbytning af Afrika og Asien (s. 345) står i modsætning til arbejdet med Guds rige. Tæt relateret til spørgsmålet om kolonisering er spørgs-

målet om, hvordan kultur og verdensbillede spiller ind på arbejdet med mission (s. 195, 220), noget som både kalder på selvkritisk bevidsthed hos kirker og missionsorganisationer (s.222f.), men også kalder på et arbejde med at forstå det magt-perspektiv, der så tit er på spil, når der er tale om kirke, tro og tværkulturelle forhold, (s. 229, 249ff.).

Et tredje væsentligt emne, der går gennem bogen som en rød tråd, og fint samles i det afsluttende kapitel, er spørgsmålet om Guds rige. Guds mission, *Missio Dei*, sigter på Guds rige og ikke på kirken (s. 400), og derfor er det væsentligt at skelne mellem kirkens mission (eller missioner) og Guds mission (s. 401), ligesom det er afgørende at finde ud af, hvordan kirkens mission kan være en del af Guds mission.

På den baggrund vil jeg sige, at *Missiologi* løfter en arv på det akademiske område og føjer troværdighed til, fordi bogen afspejler en forskellighed, som rent faktisk er på spil. I forhold til mine forventninger er det overraskende så lille en rolle, den radikale udfordring til norske og nordiske missionsorganisationer og -kirker spiller, ligesom det overrasker mig, at der ikke er givet rum til flere stemmer fra syd. Når det er sagt, tænker jeg, at bogen fungerer godt som læseværdig introduktion til området missiologi, og med de latente spændinger inviterer til at dykke ned i mange ting, spejdende efter nye udtryk og nyt sprog for, hvordan Gud er til stede i verden.